

Ese in tóta
Sambat'a.
Pretulu abon.
in Sibiu pe anu
3 fl. 40 cr., pe
1/2 anu 1 fl.
70 cr.

AMICULU SCÓLEI.

Pentru tóte
provinc. austr.
pe anu 4, pe 1/2
a. 2 fl., pentru
princ. romane
pe anu 38, pe
1/2 a. 19 piast.

Sibiu, 13. aprile 1861.

Ne vinu de unu timpu incóce cu gramad'a co-
respondintie de pela invetiatorii nostri din Banatu
doveditóre tóte de unulu si acelasiu adeveru tristu,
ca preotimea nóstra de pe acolo (nu dicemu preste
totu) lucréza in-contra intereselu scóleloru nóstre.
N'am publicatu inca, decatu un'a din acele corespon-
dintie, póte spre parerea-de-reu a buniloru invetiatori,
carii ni le-au tramisu. Am facutu in sa acésta din mai
multe privintie; la inceputu adica credeamu, ca aceste
vor fi nesce casuri fórté rare si am voitu a acceptá
constatarea adeverului (acuma facuta) prin mai multe
corespondintie, ce le si avemu amana si care arunca
lumina neinsielatóre asupra lucrului. De alta parte din
respectulu ce-lu avemu catra preotimea nóstra si catra
concordi'a neaparata intre clas'a aceea si a invetiato-
rilor, am aflatu cu cale a retacea totulu. O dato-
rintia in sa si mai mare, ceea a apararii adeverului, a
luptarii contr'a atotu ce are de scopu stírbirea inte-
reselu scumpei nóstre natiuni, apoi a urmaririi cu
constantia si cu espunere la ori-ce periculu tendintiei
fóiei nóstre descoperita in programa, ne face a parasí
acum terenulu tacerii, si a frontegiá la totu ce inca si
in acestu timpu alu luminarii, si acum, candu impre-
giuru-ne nici unu poporu n'are acea ardienta trebuintia
de desvoltamentulu sanetosu cá romanulu — se
mai incumeta a se opune luminei. Deocamdata atin-
gemu acésta in generalu in sperantia, ca nu vom fi
siliti a pasi mai departe. Rugamu in sa pe DD. inve-
tatorii si toti amicii progresului, se fia cu atentiune la
acésta impregiurare si se nu crutie ostenél'a, a ne
scrie din tóte parti despre casurile de felulu acesta
si a pune cu numele pe unii cá aceia, carii nu se
infrige de asemene fapte, cá mai tardiu se-i putemu
trage la tribunalulu opiniunei publice.

Ni se impartasiesce, ca Ilustritatea sa, fostulu con-
siliariu de instructiunea publica D. D. Ioanovicu,
acestu romanu zelosu, numai d'aceea n'au capatatu votulu
unoru preoti romani de deputatu la dieta, caci acela in
timpulu fungarii sale cá consiliariu, au prea inmultitu

lefile invetiatoriloru. Auditi fapte dela cei-ce sunt
»lumin'a lumii!!«

Unele trasuri din viéti'a unui meritatu barbatu al' nostru **Georgiu Dobo**, parocu gr. c. a Teusiuului,

repausatu in 5. Aprile 1861.

Repausatulu in Domnulu préscumpulu nostru preotu
Georgiu Dobo se nascù in 1811 in Ighiulu un-
gurescu din parinti nobili; avù tata legiuitu pre
Vasiliu Dobo de Rusca, carele s'a trasu din o
familia fórté stralucita si insemnata in istori'a patriei
nóstre, din famili'a de Dobo, familia fórté vechia,
din acarui senu ne insemná istori'a pre unu barbatu
stralucitu, anume Stefanu Dobo, carele pre timpulu
imperatulu Germaniei Ferdinandu I. in secululu alu
XVI. (1553), pentru meritele si faptele sale cele mari
se inaintase la demnitatea inalta de Prefectu (Voda)
alu Transilvaniei. — Argumentu despre acésta este
diplom'a nobilitaria a repausatulu estrasa in copia au-
tentica in archivulu ven. capitulu r. cat. din Alb'a-Iulia.
— Acésta familia prin decursulu timpuriloru vitrege
si nepartinitórie cu adeveratu si-mai pierduse din pu-
setiunea stralucita; dar' totusi si-pastrá nobilitatea
pana in dilele nóstre. —

Istori'a patriei nóstre ne spune si dovedesce, ca
din ast'a familia tiér'a nóstra avù norocirea de ase
bucurá de mai multi barbati mari, harnici si incununati
cu demnitati frumóse pentru binele si marirea tiei
nóstre.

Mum'a repausatulu in Dlu preotu, inca s'a trasu
din neamu mare si stralucitu; caci ea fu nepót'a prea
zelosulu si de eterna aducere aminte, nepót'a dicu a
eppulu din Blasiu Cleinu, unu archiereu fórté raru in
istori'a bisericeii nóstre, atatu pentru zelulu seu catra
biserica, catu si catra natiunea sa, pentru care au a-
vutu multu de a suferi si patimi, ba nece ca avù no-
rocirea, cá osemintele lui cele venerabile se pauseze
in senulu mamei sale, a dóu'a mama pe pamentu adeca:

în sinulu patriei sale; ci elu si- nchiea cursulu vietiei sale cei fatale si plene de suferintie grele si amare in Rom'a, scaunulu celu vechiu alu lumii.

Ajungundu repausatulu iu Dlu la vrast'a de scola, parintii sei cunoscundu folosulu celu nepretiuitu alu invetiatureloru, 'lu trimese la scolele elementarie in Zlatna, unde petrecu doi ani; de aci trecu la scolele din Aiudu, de acolo se duse la scolele mai inalte in Blasiu, in totu cursulu seu scolasticu dovedi o purtare buna si blanda, si unu mare progresu intru invetiaturi. Dupa finirea cursului de filosofia se afla demnu de a se primi la s. teologia, ca candidatulu la statulu celu inaltu de preotu. Finindu si scientiale teologice cu mare lauda si progresu, si fiindu modelulu convenintiei in privinti'a portarei, in anulu 1837 dupace se casatori, se santi de preotu de prea vredniculu si de scumpa aducere aminte repausatulu de curendu eppu Joane de Lemény, apoi se tramise ca preotu la satulu Kisfalau, unde in decursu de mai multi ani a sierbitu besericei si poporului, castigandusi intru sudorea fecei sale pana de tote d'ilele, precumu de comunu e s'orte preotiloru nostri, de acarora stare sermana si ticalosa nimene n'avutu indurare si ingrigire pana in d'ilele nostre, si acarei sarcini din caus'a seraciei facia cu cerintiele unui preotu si a tempului, suntu forte grele.

Ca parocu in Kisfaleu avu rep. in Dlu preotu multu de a se lupta si a se osteni pentru redicarea unei beserici noue, fiindu cea vechia cu totulu in stare slaba si desolata. Insa pe lenga totu zelulu seu celu mare si neobositu, nu potu reusi la unu resultatu doritu din caus'a unoru imprejurari nepartinitorie. — Totu acolo prin staruinti'a sa nobila zidi si o casa parochiala frumoasa, in care insa nu locui mai multu decatu doue luni, caci deveni prad'a mistuirei pr'in focu in anulu fatalu 48.

Precumu pentru fiacare omu, care se nasce in lume, calea vietiei acesteia e forte coltiurosa, si de multeori impresurata cu spini impungatori. tocma asia fu si calea rep. in Dlu prea scumpului nostru preotu, caci si elu avu de a suferi mai multe necasuri si neplaceri in lume, insa in tote impregiurarile vietiei, ca unu barbatu de caracteru tare, si ca unu adeveratu filosofu manifestu o patientia de feru o rabdare nobila, si o incredere deplina in portarea de grige alui Ddieu, parintele tuturoru fapturiloru.

Pentru meritele sale, ca unu pastoriu sufletescu pre bunu si ca unu ostasiu demnu si erou a besericei lui Cristosu, mai marii sei in recunoscerea sierbitiloru

sale lu-inaintara ca parocu in Orasielulu acesta — in Teusiu in a. 1850, unde petrecu in servitiale besericei si a poporului 11 ani, fiindu tuturoru esemplulu bunu a portarei blande, a cuvenintiei si a evlaviei. — Aci era intre mari ostenele se lupta pentru redicarea unei scoli comunale bine indiestrata si organizata; totu aci beserica, (cas'a lui Ddieu), carea se afla intr'o stare cam seracutia, o aduse prin sfaturile si staruintiele sale cum si pr'in ajutoriulu unoru barbati demni si religiosi, la o stare in florita, pomposa, carei asemene pucine biserici romane se afla. — Rep. in Dlu a fostu convinsu, ca beserica, cas'a lui Ddieu, debue se fia mai curata si mai decorata decatu cas'a omeniloru muritori, carea ne da cortelu de adi pana mane si pe tempu nesciutu si iute trecutoriu. — Acestu barbatu a fostu mai incolo convinsu, ca totu, ce se face spre binele, in frumse-tiarea si folosulu besericei, se face totu deodata si spre marirea si laud'a lui Ddieu.

Nu se pote trece cu vederea nece aceea, ca acestu barbatu meritatu al' nostru in scurtulu timpu, catu a fostu incredintiatu de arhieruulu seu cu administrarea protopopiatului Aiudului, pr'in ostenelele cele mai neobosite a intemeiatu scoli populare mai in tote comunele protopiatului respectivu, pana si in cele mai seracutie. — Semnu in vederatu, cumca elu a fostu petrunsu de acelu adeveru nenegabilu, cumca nece unu poporu in lume, nu se pote face bunu, intieptu, morale si fericitu fara de scoli — fara de invetiatura, caci neme nu se nasce invetiatu in lume, ci numai prin invetiare si deprindere neimcetata se invetia si se intieptiesce omulu.

Deci noi, cari din respectulu si stim'a ce nutrimu in pieptune catra toti barbati nostri cei meritati de binele publicu, ne semtiramu detori cu acestu monumentu de eternarea memoriei repausatului, si i-uramu din anima recunoscutoria unu adieu eternu, cu cuven-tiele: „se i fia tierin'a usiora“.

Teusiu in 8. aprile 1861.

I. V. R.

Despre metodele de invetiatura.

(Capetu.)

15. Pune totdeauna lectiunea scolei in armonia cu datoriile vietii; fa se se vedea, ca ceea ce inveti la scola este bunu la ceva, si arata ca cum pote fi de folosu, facendu aplicatiune. In asta privintia iti stau multe cali deschise; eca unu esemplu. Tota lumea

pricepe folosul citirei si alu scrisorii, dar' acésta nu este destul, — trebuie se si invederezi folosul acela, facendu a se citi si scrie aceea ce se citésce si scrie in relatiunile usitate ale vietii, cum: scrisori, socotele, contracte, chitantie, trebi de comerciu, inventarii etc. Ce de ómeni inca in poporul nostru, carii isi petrecu patru si cinci ani scriindu totu felulu de lucruri mai multu séu mai pucînu curioése, si carii cu tóte áceste sunt obligati de a platí la scriitori, de ver cate ori au se-si faca vr'o scrisorutia. Acésta este ó necuviintia mare, este — amu putea dice — o satira asupra invetiaturei scrisorii.

De comunu vorbitu — fa folositoriu ori-ce inveti pe scolarii tei, si da d'o parte totu ce duce la nimica.

Daca-i inveti geografi'a, incepe dela scól'a ta, dela satulu teu, intindiendu-te catra cerculu teu, comitatulu séu districtulu teu, patri'a ta si mai de parte, adica purcede din punctulu teu catra periferia.

Candu arati desemnulu liniariu (ce — mare durere — la noi mai nicaiurea nu e introdusu in scótele populare), fa se se desemne sape, pluguri (aratre), daca esti la satu; machine — daca inveti intr'o localitate, care are manufapture; instruminte folositoare pentru diverse meserii — daca te affi in cetatile cele mari séu mici.

Din invetiatur'a istoriei naturale, unii vorbescu copiiloru de o multime de animale, pe care ei nu le-au vediutu nici odata, pe care nu le voru vedea póte nici decumu si astumodu ii lasa intr'o intréga nesciintia despre calitatile calului, ingrigririle ce ceru vacile, oile, caprele, porculu etc.

In lectiunile ce au de scopu comunicarea sciintieloru atatu de pretioése, multi intrebuintiéza termini de fisica si chemia, pe care ii arunca acolo in memori'a loru; dar' ideile ce atragu si lipescu pe scolari de aceste sciintie, remanu sterpe. Nu-i invétia se curetie aerulu camereloru (locuintieloru) loru, se se imbrace cu mai multa intieptiune si economia, se se preparésca de totu felulu de influentie facátore de reu séu vatemátore. Se plangu multi, ca invetiatur'a la noi nu este pretiuita, cá in alte locuri; macaru ceea ce este folositoriu, trebuie se atraga de sine insusi pretiuirea in totu loculu, in tóte tierile; insa candu invetiamu numai cá se ne platimu, candu invetiatur'a e numai o curata petrecere, candu ea este mai multu pentru aceia, carii iubescu mai multu a perde decatu a se folosi de timpulu loru: atunci ce mirare, ca asia-felu de invetiatura paruta nu afla interesare? Folosulu mai nainte de tóte;

acést'a este regul'a intieptului, care este celu mai respectabilu lucru pe lume.

16. Din minutulu, in care invetiatur'a ta va fi folositoare, ea va fi primita cu inlesnire; ea nu te va mai osteni, fiindca nu va aduce grétia si urítu scolariiloru tei. Omulu pretiuesce de minune ceea ce-i este folositoriu, si, sub acestu raportu, copilulu insusi este omu. Asia-dara, daca lectiunile tale se primescu cu gustu de scolari, vei avea mai multu a le stemperá ardórea, decatu ale acitíá curiositatea; fiindca copilaria este inestrata cu atata putere de activitate, incatu cinéva n'are a face alt'a, decatu a regulá firestile sale miscari, cá ei se mérga atatu departe, pecatu cere dreptulu cuventu. Si la acésta trebuie se se marginésca disciplin'a unei scóle.

Éca regulele generale ale ori-carei metóde. Daca esti in stare ale apucá si a le pastrá bine, june invetiaturiu, vei canósce cu inlesnire, care dintre diversele metóde este aceea, care s'ar potriví scolariiloru tei, si atunci tu o vei créa, daca ea nu esista. Dar' daca esti necapabilu de a pricepe bine acesti principi, oh! atunci nu se gasesce nici un'a buna metóda pentru tine; atunci nu te mai face invetiaturiu, atunci urméza svatulu lui Boalo, ce-lu dete elu odinióra autoriloru netrebnicos in cuvintele aceste: »Fiti mai bine zidari, daca acést'a este meseria vóstra.«

Trecendu cu mine peste cele mai bune metóde recunoscute, vei vedea, ca nu este nici un'a, carea se fia adusa la perfectiune, dar' ca se afla apururea un'a, care este cea mai buna in impregiurările date.

Disciplin'a e atatu de strinsu legata cu metód'a, care-i este nedeslipita; cu adeveratu ea face metód'a, putintioasa. O scóla fara disciplina, este unu caosu; numai disciplin'a manutiene intr'ens'a bun'arinduéla si linistea; ea favoréza si pironesce atentiunea trebuitore pentru esecutiunea osebitoru exercitii ale invetiaturei. Unii o privescu cá o arte fórte anevoia, si acésta opiniune este intemeiata; fiindca, intocmirea disciplinei este lucru fórte trudosu pentru mai multi invetiaturi. Ma suntu unii, pentru cari acésta fapta e chiaru cu neputintia. Candu nu ai orinduéla in ideile tale, nici cumpatate in sentiemintele tale, nici mesura in vorbele tale, nici reserva in faptele tale: cum vei putea se dai tu tóte aceste unoru fiintie, ce n'au nimicu inca? Dara daca insuti tu ai fostu la scóla buna, daca intr'ens'a ai dobenditu usulu de linisce, de orinduéla, de gandire, de conduta si de o generala cumpatate, atunci nimica nu este mai lesne, decatu a

face se domnesca aceste moravuri bune acolo, unde esti conductoru.

Bunulu iuvetiatoriu, care scie bine, care se gandeste bine, acela si invetia bine si conduce bine. Elu n'are trebuintia se invetie, fie macaru dela nisce teorieni catu de adunci, regulele bunei discipline; caci elu le are p'acele in capulu seu, in inim'a sa, le are in vorb'a si in vieti'a sa.

Invetiatorii netrebnci nu o voru invetiá nici-odata. Pentru densii nu este disciplina putintiósá. Daca inveti reu, daca spui lucruri ce trecu preste inteliginti'a scolariloru tei, daca esplici intr'unu chipu intunecosu si stirbu, si lasi se védia scolarii tei, ca tu nu scí destulu de bine ceea ce le spui, ca vorbesci ce-ti vine: atunci vei provocá unu spiritu de nesupunere, pe care nici o pedépsa nu va putea se-lu sterpésca. Éra candu din contra, vei fi instructivu si metodicu, vei stempará prin blandetie si bunatate, gravitatea si autoritatea ce trebuie se respiré vorbirea ta: atunci vei putea a crutiá acele severitati, care se vedu aiurea de trebuintia, si pentru care intimpina cineva atate ostenele a le scóte din unele scóle. Pentru unii invetiatori manutienerea disciplinei este a dá disciplin'a. Crede-me, acesti invetiatori nu intielegu de locu misiunea loru. Adevveratu, ca este mai bine a se serví cineva de midilóce mustatóre, decatu de insasi mustrarea; insa pentru aceea nu trebuescu aplicate si pedepsele trupesci. Aplicatiunea manei tale spre sterpirea unoru neorindueli, este o abatere chiaru in contra ta insuti: ea te desonóra, face din tine o machina de pedépsa, si — manuindu vérg'a — tu incetedi de a fi invetiatorulu celu demnu; tu devii atunci esecutorulu patimiloru tale celoru mai urtíóse. Ma ce e si mai multu — nimicesci carier'a ta.

Asculta dara óre care regule, care potu se te calauseza:

a) Cea mai d'anteiu din tóte e: fi dreptu, adica nu cere nimica in numele teu; comanda totdeuna in numele bunei-orindueli, alu legii si alu regulamentulu. Nici odata capriciu, totdeun'a dreptate. In scóla, cá si in societate, este mai bine a prevení, decatu a pedepsi; si fiindca este mai pretiosu a nimici gresiel'a, decatu a o pedepsi, scolarii, negasindu ocaziune a face reu séu intimpinandu multe stavile in drumulu de a 'lu face, se voru osteni in cercarile loru si voru devení pe nesemfíte ómeni dupa dorinti'a ta.

b) Fa, cá se fi iubit de ei; intr' acésta jace unu

secretu, care te face a isbutí in scóla cá si in lume; iubeste-ti scolarii si aratate, ca le vei binele.

c) Fa, cá se te asculte cu luare-aminte; fale lectiuni bune; aibi metóde bune si mai virtosu nesce midilóce dulci de a-i invetiá. Meditéza totdeun'a de mainainte ceea-ce vei avea a spune; vorbesce deslucitu, cu o gratia simpla si fara prefacatorie, dar cum vorbesce cineva persóneloru caroru doresce se le placa, atunci chiaru, candu ar avea dreptulu a le vorbí cu autoritate. Vorbesce cu politetia cu unu tonu dulce; ceea-ce se díce in acestu chipu, produce de osuta de ori mai multu efectu, decatu ceea-ce se díce altufelu, si nimicu nu intaresce mai bine o buna disciplina, decatu o frumósá purtare a invetiatorulu.

d) Fati unu regulamentu bunu de disciplina, mediatu bine, complexu, autorisatu de dreptulu cuventu si cunoscutu de toti, aternatu spre vederea a totu publiculu scolaru, cititu totdeuna la timpí otariti si esplicatu bine scolariloru.

e) In regulamentulu teu pedepsele se fia proportionate cu gresielele si graduate; proportionate, cá se fia dreptate si graduate, cá se remana midilóce mustatóre pentru nesce gresiele mai grele.

f) Pedepsele ordinare se fia: cautatur'a neplacuta, espresiunea verbala séu simbolica a nemultumirii, aspr'a aducere-aminte a erorei printr'un'a séu mai multe vorbe, mustrarea in parte, mustrarea de fatia cu toti scolarii, notele de nemultumire adresate catra parinti, censur'a dinaintea directorulu ori preotulu localu.

Fia destulu aceste pedepse.

Mai sunt insa si altele, cum oprirea dela ori-ce ocupatiune, darea la o parte, purtarea órecaroru semne séu óre-caroru inscriptiuni defaimatóre, a-restarea, pensulu, si eschiuderea. Tóte aceste pedepse insa sunt a se aplicá numai in intemplari extraordinarie, fiindca tóte sunt otarite a cadea.

g) Daca careva calca regulamentulu, trebuie se-lu pedepsesci; fiindca legea trebuie respectata si pazita. Dar' fiindca tu esti si judecatoriu, si ministeriu publicu, si tribunalu si autoritate insarcinata cu esecutiunea, pazesce-te a te terí de mania; fii liniscitu, cá intr' acésta gramadire extraordinaria de atributiuni, se domnesca in tine totdeuna sentimente unu parinte. Da, fii totdeuna cá unu tata de familia; acésta va fi secretulu de a nu fi nici

odata in neintielegere nici cu tatii de familia, nici cu scolarii.

Legea nu póte spune ea singura, ca pedepsece, cá se indrepteze; dar' tu, carele esti legea si legistratorulu, fa se se pricépea acésta de toti.

h) Cumpatéza neincetatu pedepsele, anteu prin chipulu cu care le aplici, apoi in testulu regulamentulu teu, cá scoboramentulu pedepseloru se mérga in paralela cu imbunatatirea moravuriloru si raritatea gresieleloru.

i) Astufelu vei urmá si cu resplatirile.

l) Precum cea mai buna metóda este unu invetiatoriu bunu, intocma si disciplin'a cea mai buna o face invetiatorulu celu mai bunu.

Éca deci principiile generale de metóda. Ele sunt primitóre de diverse modificatiuni si se potu aplicá in moduri felurite; dar' au caracterulu loru universalu si sunt de unu adeveru vecinicu. Orice disciplina ar calcá aceste principii, ar face o calcare contra ratiunei si a buneii-gandiri, care nu va remanea nepedepsita.

D. „Invet. prim.“

Sciri scolastice.

Sibiu. In protopopiatulu M. Osiorheiliului s'a aplaciatu inca urmatórele scóle populare, infintiande dupa directivele prescise:

In Acosiufaleu, la care s'a afiliatu si Sant-Benedicu; in Corunc'a; in Sant-Georgiu; in Vet'i'a, la care s'a afiliatu si Mosionu si Chebl'a; in Megiesiufaleu; in Christurulu de Muresiu, si in Erde-San-Georgiu. Spre dotarea acestoru scóle dau crescini cate 20 cr. de totu fiorinulu de darea dirépta, si unde este locu comunalu, cate o jumetate de sesiune colonicala (10 pogóne — ierdasie). Parintii copiiloru buni de scóla ingrigescu de lemne si de carti. Comun'a Megiesiufaleu a oferitu obligatiunea de imprumutulu statului pentru infintiarea scólei si veniturile din carciumaritulu liberu de trei luni la plat'a invetiatoriuului. Comun'a bisericésca din Erde-Sangiorgiu a oferitu obligatiunea dela imprumutulu statului de 1000 f. m. c., cá fondu pentru léf'a invetiatoriuului, care ne imbucura cu atatu mai multu, ca acuma avem cea mai buna sperantia, ca scól'a acésta atata de prosperitóre pentru cultur'a poporulu romanu in tienutulu acél'a, va durá sub bun'a conducere a zelosulu ei invetiatoru Titeni.

Astufeliu in protopopiatulu M. Osiorheiliulu cu buna staruinti'a a Dlui protopopu Trombitasiu s'au infintiatu si regulatu normativu tóte scólele. Pentru acestu meritu mare alu Dlui protopopu i aducemu cea mai mare multiemita. Asemene multiemita aducemu si DD. preoti si comuneloru nóstre bisericesci si politice pentru spriginirea acestei intreprinderi multu fositóre. — Dee ceriulu, cá scólele aceste se prospereze si se fia léganu pentru desceptarea sentiuluu nationalu in toti si in totu*).

V.

Resinari, 11. aprile. Astadi la 7 óre inaintea amedii se incepura esamenele semestrulu I. la scólele nóstre de aici sub presiedinti'a reverendisimulu D. protopopu si inspectoru districtualu de scóle Joane Panovicu, si tienura pana la 3 óre dupa amédiu. Resultatulu loru, mai virtosu in clas'a III. si IV., a multiumitu pe publiculu adótoru. Intocma s'a distinsu si clas'a feteloru, mai virtosu cu lucrurile de mana. La inchierea esameneloru D. protopopu, prin cuvinte dulci si patrundietóre, a invederatu tinerimeii scolare folósele invetiaturei si a folosirii timpuluu din tineretie. Éra invetiatoriloru descoperindusi a sa multiumire le-a mai trasu luarea aminte asupra modululu celulu mai bunu de invetiatura si anume le-a recomendatu ferirea de totu mecanismulu si ocuparea terenuluu practiculu in scóla, i-a facutu luatori aminte la scólele straine din patria, ca ce pasuri mari a facutu acele in anii cesci din urma in bun'a-predare a invetiaturiloru. In fine D. directoru localu P. Sava P. Baricianu a adusu Dlui protopopu multiumita pentru ostenéla ce si-au dat-o estu-timpu, cá totdeun'a alta data, venindu si conducendu esamenele in persóna. Tinerimeii scolastice i-a recomendatu tienerea svatuluu bunu ce li-lu impartasise Dlu protopopu, éra invetiatoriloru le descoperi incatu este indestulitu cu prestatiunile DDloru, acaroru frupte se vediura aici, cum si ca doresce, cá acestu sporiu se nu scada, acelasi se se mai póta vedea si alta data totu asiá, ori si mai multu.

Cincu-mare, 7. Aprile n. 1861.**)

In viéti'a popóreloru, cá si in a individeloru se scarescu scambari si prefaceri in susu si in josu, copilaria, junétie, barbatia, caducitate apoi somnu lungu si reinviare.

*) Vointi'a si activitatea invingu tóte. Déca s'a pututu face aci atata, óre de ce nu si 'n alte loouri?!

***) Am priimit-o in 23. aprile n.

Poporul nostru, graunțiu nobile din stipite strălucite, dara apusa, după moarte de cincisprezece secole, au reînviat și copilarindu 300 de ani acum e în floarea junetiloru, ce apromite celu mai marețiu viitoru, fiindu ajutoru de impregiurari favorabili.

Vai, ce pecatu, ca unu poporu cu atate calitati emininti jacu ca talantulu ingropatu in barbaria atata amaru de timpu!

Tesaurulu ascunsu in poporulu sateanu, in asemenea cu alte ginti noue cunoscutu si cu respectu la desvoltamentulu relativu, e nemarginitu de mare.

Aceste le meditati cu ocașiunea examenulu se-mestrariu tinentu astadi cu 94 de copii de ambe sese ai scolei greco-resaritene de aici.

Scola noastra populara potiu dice ca datedia numai de optisprezece luni, fiindca mai nainte avusem invetiatori numai de nume.

In toamna anulu 1859 se denumi de Eselintia Sa parintele episcopu gr res de invetiatoriu primariu clericulu Ignatiu Mondocia si de invetiatoriu secundariu pedagogulu Joane Stingulu.

Sporiulu ce au facutu tinerimea in asia pucinu timpu in tote invetiaturile si mai alesu in catechismu, puse in mirare numerosulu auditoriu compusu de Domnulu pretore Fridericu Eitel cu cei mai multi oficiali pretoriali, multi onoratori sasi de aici, deregatori'a comunale intraga. Eforii scolei si multi din parentii scolariloru.

Invetiatorulu Mondocia pre lunga prescrisele obiecte pentru scolele popularie cu 30 baieti si 15 copile ne puse in estasu prin rezultatele respunsuriloru din cosmografi'a universale, istori'a naturale si gramatic'a romana apoi limb'a germana, cari sciintie inca le are in program'a sea. Ne au placutu forte vedendu mai alesu copile de 10—12 ani deslegandu forte grele probleme aritmetice si sprinandu-se in tote respunsurile cu terminii tehnici si vorbe alese, pre cari le sciea interpreta in limb'a vulgare cu mare usiuretate.

Astufelu toti cei de fatia fura incantati de bunulu succesu alu examenulu si surprinderea parintiloru fa fara margini. O de aru da Ddiu, ca in sfirsitu parintii romani se se lase de datin'a cea rea, de a'si lua dascali eftini, cari din firea lucrului sunt neapti pentru postulu loru, apoi de reulu celu mai mare, asi impedeca pruncii dela cercetarea scolei, si crediu ca in scurtu timpu romanasi aru face minuni.

Invetiatorii destoinici sunt in stare a reinnoi faci'a pomentului, pre candu cei neapti voru intunca si mai

multu cele mai chiari lucruri inantea mintii cei agere a tineriloru nostri.

Esamenulu se sfirsi cu o cuventare a Dlui pretore Fridericu Eitel prin care arata multumirea cu straduinti'a invetiatoriloru, cu silinti'a prunciloru si cu bunavointi'a parintiloru, era directoriulu scolei, parintele Eftimu Stingu tienti urmatori'a cuventare:

Onorati Domni si dulci ascultatori!

Petrusa de bucuria vedendu aceste fragede mladitie, ca nisce boboci in desvoltare gata asi deschide florile, ce pana acumu nu ni s'au aratatu noue romaniloru in asia gradu inbucuratori, mai anteu aduce ferbinte multumire cerului, care ne-au binecventatu a cladi acesta casa, mandrulu monumentu alu orasielului nostru, apoi au si binevoitu ca se nu remana desiertu in sensulu celu adeveratu alu seu. Ostenelele ce amu pusu si cheltuelele ce amu avutu ni se vedu de acumu respaltite, si am sperantia, ca acestu institutu pre calea ce pucece va deveni ca o scaldatore temadutore dandu lumina orbiloru si audiu surdiloru, eaci orbe si surde sunt poporele, care nu sciu apretia scola si neglegu, ca noi pana de curendu, luminile isvoritorie dintr'insa.

Multumire aduce si Domniloru ce au ostenitu cu sfatulu, cu mililocele pentru desvoltarea noastra si si acumu cu onorata presentia la acestu esamenu.

Nu trecu cu vederea straduintiele invetiatoriloru, cari s'au aratatu demni de chiamarea sa si chiamu asupra loru binecventarea ceresca, ca se pota persevera in sfinta acesta diregatoria, pana vomu vede realitate fructele osteneleloru, adeverata religiositate, moralitatea fara prichana si pre lunga unu caracteriu solidu si sciinti'a practica inradacinata in posteritatea noastra. Aminu!

C-u.

Lipova. Invetiatorulu de clas'a I. din Lipova D. Nicolae fu depusu din postulu seu in 28. martiu prin diregatori, pentruca acela si dete votulu seu, la alegerea ablegatului, partidei romane. Prin depunerea acesta serbii sperza a preface clas'a I. in scola serbesca, desi decretulu pe acesta clasa apriatu vorbesce despre scola romana, si desi nu e acumu nici unu serbu la scola.

Materiale de instructiune.

Istori'a romana nationala.

(Urmare.)

§. 16. Mauritiu. 582—602.

Redicandu-se puterea avariloru peste Daci'a, Panoni'a si Sirmiu, imperati'a devine in perichiu mare.

Avarii delocu tramitu soli la Mauritiu, cá se le platésca 100,000 de galbeni pe anu. — Imperatul neavendu ce face li da de astadata sum'a ceruta, in sa pretindiendu ei si adaugere la anii viitori, li denéga tóta sum'a. — Avarii atunci pradéza Iliriculu si imperatulu éra face pace cu ei. — In 584 barbarii strica pacea, si uninduse cu slavenii trecu in Traci'a, unde Comentiolu bate amendoué taberele loru. — In 587 se incinsa o lupta lata si lunga, mutandu-se noroculu din o tabera in alta, pana mai peurma fugira amendoue partile din campulu luptei.

Imperatulu tramise pe Priscu (593) se tréca Dunarea si acest'a batendu pe slavenii iernà in Daci'a inferióre; — punendu in sa imperatulu, pe Petru fratele seu de beliduce, Priscu se mania si retrece Dunarea. Petru, a trecutu pela Nove, si cu sagetatorii din luntri rempinse pe barbari, apucandu multa prad'a dela ei in Daci'a inferióre; dar' candu se reitorcea, rataci pela riulu Ilvaciú, si barbarii omorindu pe multi recastiga prad'a perduta. — Mauritiu retramite pe Priscu, (598), si acest'a in doi ani acusi se bate, acusi se inpaca si mai tardiu amanantiandu avarii si Constantino-poiulu, imperatulu face pace platindu-le 50,000 de galbeni pe anu. — (600).

Pretorul din Asi'a Comentiolu 'si aduce óstea si unindu-o cu a lui Priscu, strica pacea, ucidu si innéca in Dunare pe multi barbari si patru fetiori a-i canului, si pefugandu-i pe ceialalti, repórta invingere gloriósa la Viminacu (601). Priscu pléca atunci la Tis'a si aci taia 30,000 de avari, si prinde 10,000 vii. Petru fù éra tramisu in loculu lui Priscu, eroului binemeritatu; dar' face intriga in contra imperatului, si ostasii alegu pe Foc'a sutasiulu de imperatu (602). —

§. 17. Foc'a, 602—610.

Foc'a se redica cá unu balauru asupra imperatului detronatu, si prindiendu-lu in Calcedoni'a 'lu omóra cu imperatés'a, 5 fetiori, si 3 fete dimpreuna in 605. — Acést'a a facutu o turburare in tóte provinciele, si imperatulu temendu-se de anatema cá ucigetoriu, serie patriarcului din Rom'a ca'lu recunósee de mai mare peste toti patriarchii. — Acestu titlu a inceputu a infrange unirea fratiésca intre resariteni si apusenii. — Priscu se mania pe

Foc'a socrulu seu, si chiama pe Eracliu din Africa de imperatu, si acest'a venindu ucide pe Foc'a si se face imperatu. —

§. 18. Eracliu. 610—641.

Persii cuprindu Ierusalimulu, si ducu crucea, pe carea a fostu D. Cristosu restignitu in Persi'a. Imperatulu avendu resboiu cu persii, primesce cu bucuria solii avariloru, carii se imbiá la confedaratiune. Imperatulu le tramite daruri mari, si invita pe caganulu avariloru la Eraclea, cá aci se faca legatur'a. — Caganulu vine, in sa cu óste multa pe carea, o a ascunsu, cu scopu, cá se ucida pe nesciute pe imperatulu cu toti ai sei. Eracliu negatatu de bataia fuge in haine tierenesci la cetatea de frunte; éra caganulu pradéza, ucide pe locuitori, si duce 270,000 din ei in sclavia! (619). —

Imperatulu, cá se impace pe caganulu, 'lu face tutoru fiului seu; dar' caganulu si de astadata perfidu se unesce cu ceialalti barbari vecini si cu persii, cá se cuprinda capital'a. — Ajunsera toti si pe uscatu si pe mare aci, si 10 dile combatura, in sa Eracliu luptandu-se cu curagiu in desperatiunea sa 'i invinge in tóte partile si 'i pefuga (626). — Eracliu mai suferindu multe neplaceri, castiga éra crucea santa, si o reduce cu triumfu la Ierusalimu. Acést'a e díua innaltiarii crucii. — Si pecandu Mahumedu latiesce religiunea sa cea nóua, Eracliu móre. —

§. 19. Constantinu III. si Eracleone, 641.

Acestia erá dói fii a-i lui din doue muieri. Vitrig'a Martin'a invenina pe Constantinu, cá se remana ea cu Eracleone; dar senatulu 'i tramite in esilu, si pune de imperatu pe Constante II., fiulu lui Constantinu III. —

§. 20. Constante II., 641—668.

Constante II. perde Afric'a, si aci se intarescu arabii. — Ucide pe fratele seu Teodosiu, dar' aratandu-i-se adeseori féti'a lui, se cuprinde de furii si n'are pace nicairi. — Si muta resiedinti'a la Siracus'a si aci se ucide in scalda, de unu Andreiu.

Bulgarii, carii se indesuira peste avari la Dunarea de josu, 'si perdu pe Cuvratu regele loru remanendu 5 fetiori a-i lui, carii peurma pléca in tóte partile. — Hasparulu

trece Danastru pana in Honglonu; Con-
taragu peste Tanaide; Reanu in Panoni'a;
Alzeco in Itali'a era Vutaia remane in
Daci'a la Dunare. — Se vedea sórele im-
peratiei mai seninu, in sa numai pe minute. —

(Vá urmá.)

Literatura.

In tipografi'a lui S. Filtsch in Sibiu a esitu in
dilele aceste de sub téscu unu opuletiiu destinatu fra-
gedei tinerimi scolastice, intitulatu

„Datorintiele pruncilor“

in 80 de istoriutie scurte si placute pentru multu iu-
bit'a tinerime lucrata de Nicolae Andreeviciu,
preotu si directorulu scóloru romane populare din
confin. mil. banatice. 1. editiune. Cu spesele au-
torului.

Cartic'a sta din 68 pagine in formátu placutu
optavu, cu patru icóne. E tiparita cu kirile, tipariulu
insa e altufelu fórte cetetiu.

Desi cartea acésta este destinata pentru scola-
rime, ne vedemu siliti a ne retienea dela tóta recen-
sarea. Pretiulu?

Varietati.

Pre mormentulu Virginiei

AMALIA POPP.

Cá nai'a usióra, ce linu peregrina
Impinsa de austru, pre marea serina.

Asia tu fientia vestala din lume
Pre mareati immensa dispari cu al teu nume.

Tu nu blastemi lumea, ci treci in tacere
Lipsita de gratii de orice placere.

Cá mic'a gondola ce fuge in nópte
Asia treci o bunu!! in crudati etate.

Candu dile frumóse si ór'a serina
Prestéza natur'a — tu treci peregrina.

Tu lasi lumea tóta si treci fara nume
De parte de tóte in alta regiune.

O maica te plange c'unu geametu fierbinte,
Fratí surori gemu astadi si blanduti parinte.

Natur'ati intinde si tie placere,
Ci contemnesi tóte si treci in tacere.

Tu nu gusci placerea ce lumea doresce,
Ci lasi bun'a-ti maica ce tristu te jelesce.

Tu treci fara mila lasandu frati si tata
Lasandu surori triste, lasandu lumea tóta.

Ci treci asta data! . . . ci scumpulu teu nume
Amaru — lu voru plange parintiti din lume.

Cu lacrami doiose maicati te petrece
La locu de repausu in mormentulu rece.

Repausu aibi in pace in lina tacere,
Adio! maicati díce — pan' la inviere.

* (*Flusulu si refluxulu marei adriatice.*)

Despre flusulu in Marea-miedinala domnesce inca o
indoiéla mare. Inca nu se scia cu sigurantia daca
acelesi se casiuna de dóue-ori pe dí, precum ne in-
vétia cartile scolastice, séu numai odata, precum con-
stata multi marinari esperti. Odata ni se spune, ca
masimulu flusului (imflarea marii) ar fi numai de unu
policar, alta data éراسي, ca acela face mai multi po-
licari, uneori si cativa coti, fara cá pusetiunea locali-
tatiloru, pentru care valoréza aceste spuse, se ne póta
dá unu motivu de esplicatiune pentru aceste varietati
mari. Pana acum din nici o parte nu s'a pututu sta-
bili unu registru regulatu de flusulu marii. E deci
unu Incru demnu de recunoscintia incercarea mai nóua
a Dlui Dr. Lorenz in Fiume, de a esaminá cu tóta
acurateti'a flusulu si refluxulu Marei-adriatice, ori catu
de mici fia acele aparitiuni. Audimu, ca acela tocma
are de cugetu a descoperi rezultatele cercariloru sale
incepute inca pela finea anulului 1856 in Quarnero.

Probleme. D. invetiatoriu din Deva Georgiu
Lorentiu ne comunica urmatórele dóue probleme
aritmice (dimpreuna cu resolvirea lor) spre publicare :

1. Unu tieranu au avutu o turma de oi, din carea
a vendutu $\frac{1}{3}$, a peritu $\frac{1}{4}$ si ia mai remasu 1000; cate
au vendutu, cate a peritu si catu a fostu turm'a in-
tréga?

2. Vre o cativa binefacatori s'a invoitu a darui
pentru unu scopu filantropicu una sum'a de 100 fi-
asia, ca fiecare barbatu se deie 5 fi., una muiere 1 fi.
si fiecare fecioru $\frac{1}{4}$ fi.; cati barbati, muiere si feciori
voru fi contribuentii?